

Örnsköldsviks kommun
kommun@ornskoldsvik.se

2018-11-19
1 (21)
Dnr-2018:6560

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Björnaskolan
i Örnsköldsviks kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Björnaskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Björnaskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor leder och organiserar det pedagogiska arbetet i syfte att öka samsynen på skolan och skapa ett lärande mellan lärare och lärargrupper.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att undervisningens innehåll och arbetssätt anpassas till aktuell elevgrupp så att den stimulerar och utmanar alla elever, oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att all undervisning i årskurs 7-9 utformas så att klassrumsmiljön präglas av studiero genom gemensamma förhållningssätt hos lärarna.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor ger alla lärare förutsättningar att samverka kring bedömning och betygssättning samt ser till att de metoder som används kvalitetssäkras.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 3 maj 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 405: 2018:6560) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9 och 10, 34 §§, 4 kap. 4-7 §§, skollagen (2010:800), Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, Varje skolas utveckling, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att rektorn för Björnaskolan skapar en grund för utveckling av undervisningen genom att följa upp och analysera skolenhetens kunskapsresultat och hur värdegrundsarbetet integreras i undervisningen. Arbetet med att fatta beslut om utvecklingsinsatser och skapa möjligheter för pedagogisk utveckling sker i flera delar. Rektorn behöver framför allt stärka ledningen av det pedagogiska arbetet på skolan, men också utveckla en tydlig ledning och struktur kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Rektorns ansvar för att följa upp och utveckla undervisningen

Skolinspektionens granskning visar att rektorn skapar en grund för utveckling av undervisningen genom att följa upp och analysera skolenhetens kunskapsresultat och hur värdegrundsarbetet integreras i undervisningen. Skolor i Örnsköldsviks kommun använder en kommungemensam mall, "Nulägesbedömning 2017/2018", för att utvärdera enhetens resultat i förhållande till de nationella målen. För Björnaskolans del har denna uppföljning med tillhörande analys genomförts och dokumenterats av lärare från arbetslagen 1-6, 7-9, elevhälsopersonalen och den tidigare rektorn. Lärarna anger att de deltar i uppföljnings- och analysarbetet vid fyra tillfällen per läsår. Enligt den senaste uppföljningen uppnådde sex av tio elever kraven för alla ämnen i årskurs 3 och fem av tio elever uppnådde kraven för årskurs 6. I årskurs 9 uppnådde sju av tio elever kraven för alla ämnen, det vill säga lägst betyget E. Genomsnittligt meritvärde för årskurs 9 ökade till 204,6 jämfört med föregående läsår då genomsnittligt meritvärdet låg på 188,8. Uppföljningen innefattar även andra aspekter

som berör undervisningens genomförande som till exempel arbetet med normer och värden, elevinflytande och anpassningar/stöd. Av analyserna framkommer synpunkter på genomförda utvecklingsinsatser som haft god effekt och även utvecklingsområden för kommande läsår anges. Intervjuer med lärare och rektorn bekräftar att flera av skolans egna identifierade utvecklingsområden har resulterat i olika fortbildningsinsatser, till exempel Specialpedagogiska skolmyndighetens "Specialpedagogik för lärande" och Skolverkets "Läsluft". Det framkommer vidare av intervjuer och dokument att skolan under föregående läsår arbetat med att skapa samsyn kring grundläggande lektionsstruktur och rutiner för extra anpassningar och särskilt stöd. Elevhälsan har förstärkts och enligt både rektorn och elevhälsan har elevhälsoarbetet gått från att vara akutåtgärdande till mer förebyggande. Utöver detta har skolan också genomfört ett omfattande värdegrunds- och trygghetsarbete under våren 2018 vilket gett positiva resultat.

Nuvarande rektor tillträdde den 1 september 2018. Rektorn berättar i intervju att hon för att ytterligare bredda uppföljningen och skapa sig en tydligare bild av enhetens arbete och behov genomför kontinuerliga lektionsbesök och samtal med elever och personal.

Rektorns styrning av skolans arbete med jämställdhet

Granskningen visar vidare att ett visst arbete som rör jämställdhet och likabehandling bedrivs men att det inte finns några tydliga direktiv från rektorn för jämställdhetsarbetet. Skolan ska delta i ett pilotprojekt om likabehandling initierat av Örnsköldsviks kommun. Rektorn uttrycker en förhoppning om att det ska innebära en utveckling av jämställdhetsarbetet. Skolan har också under föregående läsår haft så kallade "respektdagar" och där har frågor om allas lika värde ingått. Föregående läsår genomfördes också samtal med elever i tjej- och killgrupper.

Hur jämställdhetsperspektivet kommer till uttryck i planering och genomförande av undervisningen är inte något som följs upp specifikt, och enligt lärarna har utvärderingen av pojkars och flickors resultat inte lett fram till något strategiskt eller aktivt arbete för att främja jämställdhet i undervisningen. I uppföljningen framkommer ett återkommande mönster där flickor överlag når högre resultat än pojkar. Lärare uppger att dessa skillnader har diskuterats och analyserats, men att de inte hittat någon bra lösning på problemet. Intervjuade elever tycker sig inte se någon större skillnad i hur pojkar eller flickor bemöts. Det finns dock en tendens att pojkar får fler tillsägelser än vad flickor får, även om de beter sig likartat, menar några elever.

Rektorns ledning och organisering av det pedagogiska arbetet

Skolinspektionens granskning visar vidare att rektor i viss mån leder det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Intervjuer och observationer visar exempel på hur lärare samverkar för att utveckla undervisningen och också för att skapa en god grund för studiero och trygghet på skolan. Bland annat nämner lärare från årskurs 1-6 att de via deltagande i mattelyftet och läslýftet utvecklat det kollegiala samarbetet och att det också lett till en samsyn kring undervisning. I skolans båda arbetslag finns en pedagogisk arbetslagstid på en timme per vecka för att möjliggöra ett pedagogiskt utvecklingsarbete. I intervjuer framkommer dock att det delvis saknas styrning och ledning kring vilka frågor som ska prioriteras vid dessa möten. Det är också lite olika i arbetslagen hur långt de kommit i arbetet med att skapa en samsyn kring olika frågor. Bland annat anser lärare från båda arbetslagen att det är angeläget att få en samsyn kring kunskapsuppdraget och övergångar mellan stadierna. Skolinspektionen bedömer att det finns ett behov på skolan av att utveckla och leda det pedagogiska arbetet så att det skapas en stärkt samsyn kring viktiga frågor som rör kunskapsuppdraget, undervisning och värdegrund.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan i flera delar uppfyller kvalitetskriterierna inom området rektors ledarskap men att utvecklingsområden finns.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor leder och organiserar det pedagogiska arbetet i syfte att öka samsynen på skolan och skapa ett lärande mellan lärare och lärargrupper.

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Inom forskningen framhålls att ett framgångsrikt skolledarskap kännetecknas av att rektorn skapar en funktionell och lärande organisation.¹ Det behöver vara tydligt för

¹ Se exempelvis Robinson, V.M.J. m.fl. (2008) "The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership types", *Educational Administration Quarterly*, Vol. 44 (5), s. 659f; Hallinger, P. m. fl. (2011) "Leadership for learning: lessons from 40 years of empirical research", *Journal of Educational Administration*,

alla lärare och all övrig skolpersonal, oavsett om de har hela tjänster på skolan eller inte, vilka arbets- och förhållningssätt som finns och hur skolan arbetar i olika avseenden. Det kan handla om allt ifrån hur frånvaro rapporteras, skolans ordningsregler, likabehandlingsplan, hur elevernas kunskapsutveckling ska dokumenteras, till rutiner för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Det är också viktigt att rektorn ser till att olika team och funktioner (arbets- och ämneslag, elevhälsa etcetera) har tydliga roller och mandat, och att de samspelar med varandra för att främja undervisningen och elevernas lärande och utveckling.

Av intervjuer och dokumentstudier framkommer att det bedrivs ett pedagogiskt utvecklingsarbete på skolnivå och delvis på arbetslagsnivå med utgångspunkt från bland annat utbildningsinsatser. Dock framkommer i intervjuerna att det varierar hur väl de kommit igång med ett samlat arbete utifrån insatserna. I årskurserna 1-6 uppger lärare att de haft stor nytta av kompetensutvecklingen och också hittat former för hur de kan arbeta. Lärare från årskurserna 7-9 menar också att det senaste årets arbete med struktur i undervisningen och utbildning i specialpedagogik har lett till en ökad samsyn och att arbetslaget i större utsträckning drar åt samma håll nu än tidigare. Det framkommer dock att det fortfarande ser olika ut bland lärarna hur väl man tagit till sig av de olika insatserna. I intervjuer med elevhälsan och rektorn beskrivs att det finns en del kvar att arbeta med för att utveckla en samsyn kring uppdraget, roller och skolans regler där alla lärare i årskurs 7-9 är delaktiga så att det också ger avtryck i undervisningen. Enligt lärarna behöver rektorn leda detta arbete för att det ska leda till ökad samsyn.

Rektor är pedagogisk ledare och har ett tydligt ansvar för att sätta upp och kommunicera tydliga mål och förväntningar med fokus på elevers lärande utifrån kunskaps- och värdegrundsuppdraget.² Rektor ska ha en helhetssyn i detta arbete och skapa förutsättningar för lärarna att samverka med varandra. I rektors ansvarstagande ingår bland annat att lärare genom kollegialt samarbete ges förutsättningar att utveckla sin kompetens och sin medvetenhet i alla de frågor som är väsentliga för att

Vol 49 (1) s. 128ff, 137; Leithwood, K. m. fl. (2008) *"Seven strong claims about successful school leadership"*, *School leadership & Management*, Vol. 28 (1), s. 29ff.

² Se till exempel Robinson m. fl. 2008, s. 664; Leithwood m. fl. 2008, s. 29ff; Hallinger m. fl. 2011, s. 128ff, 137.

kunna bedriva en undervisning i enlighet med läroplanens krav. Det kan exempelvis handla om att rektor ger förutsättningar för lärare att bedriva ett kollegialt lärande, att det finns tydliga mötesstrukturer med innehåll som fokuserar på att förbättra undervisningspraktikerna för skolans alla lärare men också möjligheter för lärare och elevhälsa att samverka för att bäst utforma undervisningen så att den kommer alla elever tillgodo.

Vid intervjuer med båda lärargrupperna framkommer också önskemål om ett tätare samarbete över stadiegränserna för att prata om övergångar men också för att diskutera samarbeten och kunskapssyn. Detta behov menar sig den nytillträdde rektorn också ha identifierat och berättar att hon bland annat försöker inventera vilka utvecklingsfrågor respektive arbetslag valt för detta läsår för att utifrån det se vilka beröringspunkter som finns.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tar ett tydligare initiativ för att främja samarbete och lärande mellan lärare. Rektor bör också försäkra sig om att de arbets- och förhållningssätt som beslutas om är tydliga och tillämpas av alla lärare.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § och 5 a § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr 11 Skolans värdegrund och uppdrag, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande samt 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att undervisningen överlag är varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Undervisningen är strukturerad och har ett logiskt flöde men det är inte alltid tydligt för eleverna vad syftet med ett visst moment är. Vidare framkommer att eleverna i viss mån görs delaktiga i sitt lärande och att planering och utvärdering av undervisningen tillsammans med eleverna förekommer. Slutligen framkommer att undervisningen endast i viss mån stimulerar och utmanar eleverna utifrån varje individs behov och förutsättningar. Ett utvecklingsarbete behöver därför inledas för att stimulera och utmana även elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Undervisningen ska vara målfokuserad, varierad och innehålla ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen vid Björnaskolan överlag är strukturerad och varierad. Det framgår av dokumentation och intervjuer att man medvetet arbetat med att få en samsyn kring undervisningen genom bland annat ett gemensamt synsätt kring lektionsstruktur. Av observationer som Skolinspektionen genomfört framkommer att på flertalet lektioner är uppgifterna varierade och eleverna får arbeta på olika sätt; enskilt, i par eller grupp. Lektionens olika uppgifter och även start- och stopptid för lektionen finns uppskrivet på whiteboarden. Granskningen visar också att lärarna ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att gå runt i klassrummet och se till att eleverna förstår uppgifterna och kan komma vidare. I ett par fall avslutas lektionerna med sammanfattning av det viktiga och en kort reflektion över vad eleverna lärt sig.

Granskningen visar också att det varierar i vilken mån lärarna tydliggör syfte och mål med undervisningen. Det framgår av intervjuer med elever och lärare att syfte och mål tydliggörs på en del lektioner men inte på andra. Elever menar att det är tydligt för dem vad de ska arbeta med under en lektion men inte alltid varför. Lärarna menar att det är svårt att tydliggöra syftet för eleverna men att det finns med när de planerar arbetsområden. Lärarna hänvisar därför ofta till lärplattformen där syfte och mål ska finnas beskrivna.

Elevers delaktighet i undervisningen och sitt eget lärande

Granskningen visar vidare att elevers möjlighet för reflektion över sitt lärande och delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen förekommer till viss del.

Såväl rektorn som lärarna anser att detta kan utvecklas, exempelvis genom att tydligare visa och förklara kunskapskraven så att eleverna verkligen förstår vad som förväntas av dem och då kan bli mer delaktiga i val av redovisningsformer och arbetssätt. Lärare från årskurs 1-6 uppger att reflektion kring undervisningen är svårt för eleverna men att det kommer med träning och mognad. Lärarna försöker träna eleverna till delaktighet genom både muntliga och skriftliga utvärderingar. Lärare från årskurs 7-9 berättar att de nu, i större utsträckning börjat göra utvärderingar efter varje moment, inte bara efter varje termin. Eleverna uppger att det varierar hur mycket deras synpunkter är med och påverkar undervisningen. De ger exempel på att de får vara med och tycka till om hur studieron varit och hur de vill redovisa. De menar också att det varierar mellan olika lärare i vilken mån deras synpunkter tas tillvara.

Av observationerna framkommer exempel på lektioner där eleverna stimuleras att tänka själva och får reflektera över frågor utan att det finns ett givet svar, likväl som lektioner där undervisningen präglas av styrda uppgifter av karaktären rätt eller fel.

Vid samtliga lektioner görs eleverna delvis delaktiga genom att läraren ställer frågor om de förstått och hur det går för dem.

Individanpassad undervisning — stöd, stimulans och utmaningar

Granskningen visar att undervisningen delvis stimulerar och utmanar eleverna utifrån varje individs behov och förutsättningar. Det framgår av såväl intervjuer som observationer både positiva exempel på detta men även exempel där detta kan förbättras. Eleverna uppger i intervjuer att de flesta lärare tror på dem och har höga förväntningar på dem. Dock uppger eleverna från årskurs 7-9 att det inte alltid är så. Det finns exempel på lärare som inte tror på deras förmåga och vilja menar de.

Det pågår ett arbete med anpassningar för elever som har behov av det och resurser är fördelade så att de ska underlätta för lärarna att hinna ge stöd och anpassningar till alla som behöver det. På låg- och mellanstadiet finns resurspersoner med i klassrummet och ibland är grupperna delade och på högstadiet är klasserna ofta uppdelade i halvklass eller mindre grupp. Trots dessa insatser visar granskningen att det varierar hur innehåll och arbetssätt anpassas till aktuell elevgrupp och stimulerar dem att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan i flera delar uppfyller kvalitetskriterierna inom området undervisning men att utvecklingsområden finns.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att undervisningens innehåll och arbetssätt anpassas ytterligare till aktuell elevgrupp så att den stimulerar och utmanar alla elever, oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling.

En central utgångspunkt i skollagen och läroplanen är att undervisningen ska utgå från och anpassas efter de enskilda elevernas olika behov och förutsättningar. En utmanande undervisning innebär att läraren kognitivt utmanar eleverna med

uppgifter och aktiviteter som utvecklar och utmanar deras tänkande. Detta anses i sin tur främja och stärka elevernas motivation och engagemang i undervisningen.³

Vid intervjuer med elever framkommer att de flesta lektioner är anpassade efter individerna och att det finns möjlighet att få hjälp och stöd för de elever som behöver det. Det framkommer dock att det varierar i vilken mån man som elev blir stimulerad och utmanad om man snabbt blir klar med en uppgift eller om man känner sig omotiverad inför en uppgift. Elever från årskurs 2-6 anger att det alltid finns extrauppgifter att göra om man snabbt blir klar. Dessa uppgifter är ibland av svårare karaktär, exempelvis svårare tal i matte, och ibland att man gör något annat, exempelvis läsa en bok. Vad gäller arbetet med att utmana duktiga elever ger lärare från årskurs 1-6 lite olika exempel. Någon lärare berättar om att de försöker lägga sig på en mellannivå och att de som ligger längre fram alltid är med på alla genomgångar för att det höjer nivån på diskussionen i klassrummet. Några lärare uppger att eleverna jobbar på olika nivåer och utmanas därefter men att det inte alltid är synligt för eleverna att det förhåller sig så.

Elever från årskurs 7-9 ger delvis en annan bild av stimulans och utmaning. Om det är lätt och man som elev blir snabbt klar kan man få jobba med andra saker och ibland hjälpa andra elever. Men det händer också att man kan få sitta sysslös och vänta. I något ämne menar eleverna att de extrauppgifter som finns om man blir snabbt klar är så svåra att många väljer att inte göra dem. Lärarna från årskurs 7-9 berättar att de pratar mycket om hur de kan anpassa för elever utifrån olika behov och förutsättningar. De uppger också att anpassningen med delning i mindre undervisningsgrupper har gett ökade möjligheter för elever att få mer anpassade uppgifter men att det ändå är svårt att hinna anpassa eftersom även elever i en liten grupp kan ha många olika behov.

Elevhälsan uppger i intervju att det saknas en diskussion om hur man kan göra för att utmana de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Det finns enstaka lärare som är duktiga på att utmana eleverna men frågan prioriteras inte på skolan som

³ Nordenbo, S_E. m.fl. (2008) *Teacher competences and pupil achievement in pre-school and school: A systematic review carried out for The Ministry of Education and Research, Oslo*, Köpenhamn: Danish Clearinghouse for Educational Research, s. 52f; Sheerens, J. m. fl. (2007) *Review and meta-analysis of school and teaching effectiveness*, Enschede: University of Twente, Department of Educational Organization and Management, s. 120ff, 131; Hattie 2009, s. 110f.

helhet. Av insänd dokumentation från tidigare rektorn och av intervju med nytilträdde rektorn bekräftas bilden av att det varierar huruvida undervisningen stimulerar och utmanar alla elever.

Även om granskningen visar att undervisningen i vissa delar genomförs så att den är anpassad efter olika individer och deras förutsättningar framkommer ändå ett behov av att ytterligare utveckla undervisningen så att den stimulerar och utmanar elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar detta arbete tillsammans med lärarna och elevhälsan. Frågan om hur undervisningen kan anpassas för att stimulera och utmana alla elever bör lyftas och diskuteras i skolans alla olika mötesfora. Lärarens uppgift är att ta fasta på elevernas erfarenheter, intressen och föreställningar och utmana dessa med hjälp av intresseväckande frågeställningar och uppgifter. Rent konkret handlar det om att som lärare erbjuda en större variation av uppgifter att välja mellan för elever, och att extra uppgifter för elever som snabbt blir klara är av fördjupande karaktär, snarare än upprepande.⁴

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 § §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen,
Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.2
Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att det finns en organisation kring och ett förebyggande arbete för att skapa trygghet på skolan. Det bedrivs också delvis ett samlat arbete för att skapa studiero på lektionerna. Studieron varierar trots detta mellan olika lektioner, vilket påverkar elevernas möjligheter att ägna sig åt skolarbete. Ett utvecklingsarbete behöver därför inledas i denna del. Nedan följer

⁴ Skolinspektionen (2016a) *Utmaningar i undervisningen: Många elever behöver mer stimulans och utmaningar*, Tematisk analys, Stockholm: Skolinspektionen, s. 6.

Skolinspektionens motivering till bedömning utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Skolans arbete med att skapa trygghet

Skolinspektionens granskning visar att det överlag bedrivs ett förebyggande arbete för att öka tryggheten på Björnaskolan. Av intervjuer och dokumentstudier framkommer att skolan arbetar medvetet för att öka tryggheten på skolan. Under föregående läsår genomfördes en rad åtgärder som syftade till att öka trygghet och trivsel för eleverna. Detta föranleddes bland annat av några incidenter som inträffade på skolan under förra läsåret. En rad åtgärder sattes in, till exempel; enskilda intervjuer med alla elever, utökat rastvaktschema och stödinsatser från externa personer. Elevhälsan berättar i intervju att det också genomförts flera trivselfrämjande aktiviteter för att skapa delaktighet och ökad trygghet för eleverna. Lärare från årskurs 7-9 berättar att de haft uppstarts dagar för eleverna på högstadiet för att alla ska lära känna varandra och för att lägga en grund för ett bättre samarbete både mellan elever och mellan lärare och elever. Lärare från årskurs 1-6 berättar att man arbetar systematiskt med värdegrund och trygghet utifrån ett årshjul. Trygghetsenkät genomförs från årskurs 4, och trygghetsfrågor diskuteras så fort något hänt, på klassråd tid och vid utvecklingssamtalen. Det finns också en trygghetsgrupp som arbetar med hela skolan. Enligt elevhälsa, lärare och elever har det nu blivit mycket lugnare på skolan.

Skolans arbete med att skapa studiero och en lugn miljö

Granskningen visar vidare att det delvis bedrivs ett arbete med att skapa studiero på Björnaskolan. Överlag råder studiero i de lägre årskurserna medan det på högstadiet varierar i större utsträckning. Av observationer och intervjuer framkommer att lektionerna i årskurs 1-6 präglas av hög studiero. Lärare, elevhälsa och rektor beskriver att man har tydliga rutiner och en kontinuerlig diskussion kring hur grupper och resurser ska organiseras för att bäst uppnå studiero. Lärarna har också gemensamma strategier för detta arbete. Skolinspektionens lektionsobservationer i årskurs 2-6 bekräftar denna bild. Det råder lugn och arbetsro på de flesta lektioner och lärarna har olika strategier för att komma tillrätta med beteenden som stör studieron. Eleverna berättar i intervju att de ofta pratar om och utvärderar hur studieron varit under en vecka eller efter en lektion. De uppger också att lärarna säger till direkt om det är för pratigt.

Av intervjuer och observationer i årskurs 7-9 framkommer däremot att studieron varierar. Eleverna beskriver att studieron är bra på vissa lektioner men mindre bra på andra. Detta stämmer med den bild elevhälsan och rektorn har. Även om lärare, elevhälsa och elever ger exempel på insatser som gett positiv effekt på studieron, till

exempel delning av klasser i flera ämnen, bedömer Skolinspektionen att det finns ett utvecklingsbehov på skolan för att få alla klassrumsmiljöer att präglas av studiero.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan i flera delar uppfyller kvalitetskriterierna inom området trygghet och studiero men att utvecklingsområden finns.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att all undervisning i årskurs 7-9 utformas så att klassrumsmiljön präglas av studiero genom gemensamma förhållningssätt hos lärarna.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Vid granskningen framkommer att det finns lektioner i vissa ämnen på Björnaskolan 7-9 där studieron brister. Eleverna uppger i intervju att det har blivit bättre än tidigare för att man nu delat upp klasserna i mindre grupper i några ämnen men att det på vissa lektioner blir stökigt och pratigt ändå. De uppger vidare att det till stor del är kopplat till lärare och menar att eleverna tappar respekten för vissa lärare.

Skolinspektionens lektionsobservationer från årskurs 7-9 bekräftar bilden av att studieron varierar på olika lektioner. Vid några observerade lektioner råder studiero vilket ger eleverna möjlighet att fokusera på skolarbetet. Vid några lektioner störs studieron på olika sätt genom att elever agerar högljutt eller sysslar med andra saker än det tänkta lektionsinnehållet. I några fall föranleder inte störande beteende någon reaktion från läraren. Lärare och elevhälsopersonal uppger i intervju att man diskuterat gemensamma strategier för att uppnå studiero. Elevhälsan uppger dock att det varierar i vilken grad lärare tagit till sig av de saker man pratat om. De menar att det saknas en samsyn kring vilka åtgärder som är effektiva för att få till studiero.

Lärarnas arbete med att skapa studiero kan handla om hur de agerar både förebyggande och åtgärdande när det finns ordningsproblem i en elevgrupp eller kopplat till enstaka elever. Lärarnas förebyggande arbete för att skapa studiero kan genomföras på olika sätt. Forskning visar att lärarna behöver ha ett tydligt ledarskap i klassrummet och se till att alla ägnar sig åt skolarbete under lektionerna. I detta kan ingå konkreta saker som hur eleverna är placerade i klassrummet eller hur rummet är möblerat. Det kan också handla om bemötandefrågor som att uttrycka tydliga förväntningar, vara en god förebild och genom att uppmärksamma det önskvärda

beteendet hos eleverna.⁵ Det handlar också om att lärarna behöver tänka på att deras förmåga att planera, genomföra och utvärdera undervisningen spelar en avgörande roll för undervisningens genomförande och vad eleverna lär sig.⁶ Elever som inte blir tankemässigt utmanade och stimulerade på lektionerna riskerar att bli omotiverade, uttråkade och ibland stökiga.⁷

Skolinspektionen rekommenderar att rektor organiserar fungerande forum för lärare att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt för att skapa studiero. Elever behöver uppfatta att lärarna upprätthåller överenskomna ordningsregler och är eniga om vad som präglar en god studiemiljö och vilken ljudnivå eller vilka störande aktiviteter som är tillåtna i klassrummen. Eleverna kan, med fördel, vara delaktiga i detta arbete.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 och 15 §§, 10 kap. 20a § skollagen, 9 kap. 20 och 22 §§ och skolförordningen, LGR 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg.

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att rektor har viss kännedom om skillnader i omdömen och betyg i olika ämnen och olika årskurser men att detta inte analyserats tillräckligt och inte lett till diskussioner med lärare. Vidare har inte rektor gett tillräckliga förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg. Ett utvecklingsarbete behöver därför inledas i denna del. Nedan följer

⁵ Skolverket (2011b) *Utvärdering av metoder mot mobbning, Rapport 353, Stockholm: Fritzes, s. 204ff.*

⁶ Ibid, s. 15

⁷ Skolinspektionen (2016c) *Skolans arbete med att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm: Skolinspektionen, s. 16.

Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Rektors analyser av skillnader i omdömen och betyg

Granskningen visar att rektors analys av omdömen och betyg utifrån ett likvärdighetsperspektiv är begränsad. Elevers måluppfyllelse i olika ämnen och årskurser följs upp och skillnader i resultat mellan pojkar och flickor följs också upp. Analysen landar i generella förklaringar som att vissa årskurser tagit emot många nyanlända elever. Det saknas en mer specifik analys av till exempel relationen mellan resultat på nationella prov och betyg, skillnader i kunskapsresultat mellan olika ämnen, årskurser, eller skillnader över tid. Lärare uppger i intervju att skillnaderna mellan pojkars och flickors resultat har diskuterats i analysarbetet men att det för övrigt inte förts några diskussioner mellan rektor och betygssättande lärare om till exempel stora avvikelser eller skillnader i betygssättningen.

Det framkommer vid en jämförelse av provresultat på nationella prov och betygsresultat från 2016/17 att 60 procent av eleverna i årskurs 9 vid Björnaskolan fick ett högre slutbetyg i ämnet matematik än provbetyg samma år. Ingen elev fick ett lägre betyg. Vidare framkommer vid Skolverkets senaste ombedömning av nationella prov (prov från våren 2017) att 22 procent av eleverna i årskurs 9 vid Björnaskolan hade fått ett markant högre betyg (= minst två betygssteg) på delprov C, skriva, än det betyg som Skolverkets bedömargrupp enades om. Nuvarande rektorn säger i intervju att hon anser att det finns ett arbete att göra kring analys av nationella prov och att frågan måste ställas i de fall det finns stora skillnader.

Förutsättningar för att säkerställa likvärdig bedömning

Skolinspektionens granskning visar vidare att rektorn endast i viss utsträckning ger lärarna förutsättningar att regelbundet samverka med varandra när de gör sina bedömningar. I detta arbete ingår också att rektor ska säkerställa att lärarna använder sig av olika metoder i bedömningen och att dessa metoder kvalitetssäkras. Lärare ges inte samma förutsättningar att kvalitetssäkra sina betyg i de fall de är den enda undervisande läraren i ett ämne eller då det i ämneslagen är mycket upp till enskilda lärare om de för diskussioner om betygssättning eller inte.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan i låg utsträckning uppfyller kvalitetskriterierna inom området bedömning och betygssättning och att det därför finns behov av utvecklingsinsatser.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor ger alla lärare förutsättningar att samverka kring bedömning och betygssättning samt ser till att de metoder som används kvalitetssäkras.

Enligt skollagen har rektorn ett ansvar för att betyg sätts i enlighet med författningarna.

Bedömning och betygssättning är en komplex praktik och kräver att lärare inte lämnas ensamma i arbetet. Det är viktigt att lärare ges förutsättningar att kvalitetssäkra sin betygssättning, dels i relation till de nationella styrdokument, dels med varandra.⁸ Lärare bör tillsammans med andra lärare skapa en samsyn om hur underlag kan utvärderas allsidigt vid betygssättningen. Rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer. Vid behov kan huvudmannen behöva bistå med att organisera arbetet mellan skolenheter, exempelvis om lärare saknar ämneskollegor inom skolenheten. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala.⁹

Visserligen uppger lärare i intervju att det förekommer sambedömning mellan lärare i samma ämne emellanåt men att det inte sker systematiskt och skolövergripande. Den sambedömning som förekommit har mest skett på initiativ av lärarna själva och främst handlat om medbedömning vid nationella prov om tveksamhet om betygsnivå uppstått. Något samarbete med någon annan grundskola förekommer inte heller. Ett par lärare, i praktisk-estetiska ämnen, uppger att det förekommit bedömningsdiskussioner i ett kommungemensamt ämnesnätverk som de deltar i, men att det ligger längre tillbaka i tiden.

⁸ Skolverket (2016) *Betygsskalan och betygen B och D, Stödmaterial, Reviderad version, Stockholm: Fritzes*.

⁹ Skolverket, (2018) *Betyg och betygssättning*. Skolverkets allmänna råd med kommentarer, s. 16, 21-23, Stockholm: Skolverkets publikationsservice.

I de lägre stadierna används Skolverkets bedömningsstöd men för övriga årskurser finns inte något uttalat krav eller någon rekommendation om att använda dessa. Lärarna uppger att de efterfrågat en tydligare struktur för arbetet med att kvalitetssäkra omdömen och betyg. Lärarna menar att betyg och bedömning har blivit eftersatt på grund av många rektorsbyten genom åren. Rektorn (ny från höstterminen 2018) uppger i intervju att rutiner kring bedömningsstöd för de lägre årskurserna har börjat implementeras via specialpedagogen. Hon säger vidare att hon identifierat att arbetet med att kvalitetssäkra omdömen och betyg och att hitta former för samverkan behöver systematiseras.

Sammantaget rekommenderar Skolinspektionen att rektorn, tillsammans med lärarna, utvecklar former för ett samarbete om bedömning och betygssättning inom Björnaskolan men även med andra grundskolor. Lärare som är enda undervisande lärare i sitt ämne bör ges möjlighet att samverka med andra skolor i detta arbete. Fokus för detta kvalitetsarbete bör vara att kvalitetssäkra lärarnas bedömningar med ett tydligt syfte att skapa likvärdighet inom skolenheten och med den nationella nivån. Som stöd i arbetet att uppnå gemensamma bedömningar kan personalen använda sig av de bedömningsstöd Skolverket erbjuder i flera ämnen. Syftet med bedömningsstöden är att främja en likvärdig bedömning och betygssättning i grundskolan. Samtliga bedömningsstöd finns att tillgå på Skolverkets hemsida www.skolverket.se

På Skolinspektionens vägnar

X Agnetha Burström

Agnetha Burström
Beslutsfattare
Signerat av: Agnetha Burström

X Gunnel Olofsson

Gunnel Olofsson
Föredragande
Signerat av: Gunnel Olofsson

I handläggningen av ärendet har även Mattias Ryd och Caroline Rönnegård medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 9 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 24 september och den 26 september 2018. Besöket genomfördes av Gunnel Olofsson och Mattias Ryd.

Björnaskolan är en kommunal F-9 skola belägen ca 3 mil nordväst om Örnsköldsvik. Skolan tillhör skolområdet Björna, Gideå, Hemling och Trehörningsjö. Till Björnaskolan kommer elever från Trehörningsjö i årskurs 4 och de övriga i årskurs 7. Vid tiden för tillsynen har skolenheten 154 elever fördelade på 77 elever i F – 6 och 77 elever i årskurs 7 – 9. Undervisningen sker delvis i årskursblandade grupper. Skolan har två arbetslag, F-6 och 7-9.

Elevhälsoteamet är gemensamt för hela skolområdet men är stationerat i Björnaskolan. Verksamheten leds av en rektor som är ny från 1 september 2018. Det finns också en biträdande rektor vars huvudsakliga uppgift på Björnaskolan är elevhälsoarbetet.